

Skapa en bättre helhetsbild av Storstockholms 10 Gröna kilar – genom samverkan mellan läns och kretsar kan en lägesbild kartläggas

Det är i år ca 35 år sedan *Storstockholms Gröna kilar* infördes som begrepp. 10 Gröna kilar identifierades och syftet var att uppmärksamma stråk av natur- och vattenområden i länet som sträckte sig in mot Stockholms centrala delar i en kilstruktur. 1992 tog dåvarande Regionplanerkontoret fram rapporten *Storstockholms Gröna kilar* med ett tillhörande stort kartblad över länet där kilstrukturen visualiserades runt Storstockholm. Se en förenklad variant av detta kartblad i bilaga 1.

Sedan begreppet Storstockholms Gröna kilar presenterades har kilarnas utbredning naggats i kanterna av diverse exploateringsprojekt. Nätverket Skydda Storstockholms Gröna kilar bildades därför som en motvikt och har genom åren varit en viktig opinion för mer skydd av de Gröna kilarna¹.

Denna motion vill sätta fingret på att det vore önskväert att göra en strukturerad undersökning av Storstockholms gröna kilar för att få en bättre lägesbild av helheten där vi står idag. Naturskyddsföreningen är särskilt lämpad att göra denna analys då Naturskyddsföreningen i Stockholms län har ett länsperspektiv och god lokalkännedom kan fås genom alla kretsar.

Det finns anledning att vara aktsam på förändringar i kil-strukturen både i den fysiska miljön såväl som planeringsunderlag. Gröna kilarnas utbredning 1992 var väl uttänkta och detta kartunderlag återspeglades i stor utsträckning i RUFSS2001. I senare kartor över de Gröna kilarna har utbredningen av kilstruktur snävats in på vissa ställen, det framgår i kartunderlag för RUFSS2018. Hur kartorna slutligen blir i kommande RUFSS över de Gröna kilarna återstår att se.

Naturskyddsföreningen i Stockholms län har gjort många viktiga insatser i de Gröna kilarna, inte minst kilsamverkan² i olika Gröna kilar under senare år. Det finns dock skäl att zooma ut lite och försöka skaffa en förbättrad helhetsbild där några nyckelfaktorer vore bra belysa för respektive Grön kil:

- Kända exploateringshot / kända utpekade markreserver i översiktsplaner
- Kända ytor med förekomst av pågående skogsbruk enligt kalhyggesmetoden
- Platser där det behövs en ekodukt/faunapassage/landskapsbro för att undanröja barriärer
- Känsliga områden med fragmenteringsproblem där mer grönska behöver tillföras
- Förekomst av skogliga värdetrakter³ och/eller ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO), se miljöbalken 3 kap. 3 §
- Förekomst av områden där naturrestaurering⁴ vore värdefullt för ökad biologisk mångfald / klimatrelaterade åtgärder (återskapa våtmarker, återskapa meandrande vattendrag, omvandla monokulturskog till blandskog, återskapa brynzoner, återskapa skogsbete etc)
- Förekomst av värdefulla natur- och vattenområden där det saknas skydd eller där skyddsformer behöver kompletteras (skyddsformerna naturreservat/kulturresevat, biotopskydd och utökat strandskydd är främst aktuella att beakta här)
- Förekomst av kommunövergripande natur- och vattenområden där en gemensam visionsbild över skötsel/gemensamma ledmarkteringar/informationstavlor vore särskilt önskvärt

1 <https://www.nilssonproduktion.se/wp-content/uploads/020605-Kilupprop.pdf>

2 <https://stockholms-lan.naturskyddsforeningen.se/natur-grona-kilar/>.

3 Värdeetrakter återfinns i länsstyrelsens rapport *Strategi för formellt skydd av skog i Stockholms län* <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.1b1d393819324610c3749313/1732517094621/Strategi%20f%C3%B6r%20formellt%20skydd%20av%20skog%20i%20Stockholms%20l%C3%A4n.pdf>

4 Naturrestaurering är än mer aktuellt nu efter EU:s antagna restaureringslag <https://www.naturvardsverket.se/arnesomraden/mark-och-vattenanvandning/eu-forordning-for-att-restaurera-natur/>

- Förekomst av skillnader mellan dagens kil-struktur i regionplanen och den kil-struktur som fanns i kartunderlag på 1990-talet
- Förekomst av värdefulla strandmiljöer där strandskyddet utmanas på olika sätt
- Förekomst av vattendrag där det vore bra med borttagande av vandringshinder för fisk alternativt införande av ny fiskeväg runt vandringshinder

Kunskapsläget om hur situationen är i olika Gröna kilar baserat på ovanstående punkter skiljer sig troligtvis en hel del. Att utjämna dessa skillnader i kunskapsläget vore mycket värdefullt för att få en helhetsbild där man sedan i högre grad kan jämföra olika Gröna kilar med varandra. Tanken här är inte att det ska skrivas en jätteomfattande analys om varje Grön kil, men genom att ”bocka av” rubriker med olika teman som punkterna ovan (och kanske fler punkter) skulle Naturskyddsföreningen få en ganska unik överblick över de Gröna kilarna sannolikt. Så vitt känt saknas en sådan överblick idag, vilket är till nackdel för bevarandet av de Gröna kilarna.

I en lägesuppdatering vore det även bra att undersöka vad som som finns skrivit om sådant som berör Gröna kilar/regional grönstruktur i olika rapporter. Länsstyrelsen har t.ex. tagit fram en rapport om Grön infrastruktur – regional handlingsplan för Stockholms län (2019)⁵. Dåvarande Stockholms läns landsting har tagit fram rapporten *Svaga samband i Stockholms Gröna kilar*.

Det vore intressant om kretsar skulle vilja vara delaktiga i arbetet. Det finns 10 Gröna kilar och runt varje Grön kil finns olika kretsar. Kretsar skulle då kunna samordna sig kring sin Gröna kil eller sina Gröna kilar om det är mer än en kil. En samverkan mellan kretsar för att öka kunskapsläget respektive Grön kil vore värdefullt, kanske genom både fysiska träffar och digitala möten. De kretsar som utfört kilsamverkan har gjort en hel del redan för att öka kunskapsläget, men sannolikt finns mer att utforska även där.

Andra aktörer utanför Naturskyddsföreningen skulle eventuellt kunna vara behjälpliga för att komma med råd samt att ”paktera” informationen som insamlas i snygga kartunderlag etc.

Motionen tar inte sikte på att bli ”slutredovisad” nästa länsstämma 2026, utan tanken är att det ska vara ett lite längre tidsperspektiv för att hinna med en kunskapssammanställning av de 10 Gröna kilarna.

Stockholms Naturskyddsförening uppmanar stämman att besluta

- att det tas fram en lägesbild av de Gröna kilarna där en genomgång görs enligt punkterna i motionen eller liknande för att öka kunskapsläget och få en bättre helhetsbild av statusen på alla kilarna

- att det uppdaterade kunskapsläget sammanställs i en rapport där Naturskyddsföreningen i Stockholms län samverkar med intresserade kretsar

2025-01-31

Anders Tranberg, ordförande Stockholms Naturskyddsförening

⁵ <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.1b1d393819324610c374878a/1732515906688/Gr%C3%B6n%20infrastruktur%20-%20Regional%20handlingsplan%20f%C3%B6r%20Stockholms%20l%C3%A4n.pdf>

Grönstrukturen i Stockholmsregionen, 1996